

Motion till riksdagen 2013/14:C370

av Tina Ehn (MP)

Fysisk planering av landsbygden

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att de kommunala översiktsplanerna bör omfatta planering av landsbygden lika väl som tätorten.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en ny lagstiftning ska föreskriva obligatorisk samordning mellan närliggande kommuner vid planering av externhandel.

Inledning

För att utveckla landsbygden krävs politiskt mod och en strategisk planering, så står det i texten om: Landsbygdsutveckling i översiktsplaneringen, slutrapport för pilotprojekt 5, utifrån en samproduktion mellan länsstyrelserna i Kalmar, Jämtlands och Västernorrlands län.

Projektet syftar till att inspirera till landsbygdsplanering i översiktsplaner eftersom brist på anvisningar för landsbygden i kommunal fysisk planering medför att varje förändring av landskapet blir ett uttryck för den aktuella exploitörens eller kommunala beslutsfattarens preferenser vid den givna tidpunkten. I längden kan det medföra att landskapet inte nyttjas på ett hållbart sätt eller till det som det är mest lämpat för.

Till att börja med är det bra att känna till att vi i Sverige inte har en "rätt" eller "enhetlig" definition över vad landsbygd är. Sveriges kommuner och landsting har en definition. Dåvarande Glesbygdsverket tog fram en definition. Jordbruksverket följer en definition, och tolkar man flera andra länders definition, så uppfattas nog största delen av Sverige som landsbygd. På många sätt är det komplicerat att försöka ha enhetliga definitioner, och det är nog så att människor vet själva om de bor i glesbygd, landsbygd eller i ett tätare bebyggt område.

Fel! Okänt namn på

I dag bor majoriteten av människor i städer och staden är norm, tidigare har vi haft ett samhälle med omvänd ordning. Det är alltid av stor vikt att spegla bilder av olika verkligheter och se människor i det som inte är majoritetssamhällets boendestrukturer. Det är också av vikt att övergripande samhällsplanering sker med fokus på att planera både tätorter och centrum för vilken utveckling man önskar. Det skapar i sig långsiktiga spelregler för alla som involveras i det fysiska planeringsarbetet.

Kommunala översiktsplaner

Staden saknar förutsättningar för sin egen försörjning av bland annat mat, energi och råvaror. Landsbygden nyttjar stadens möjligheter som drivkraft i utvecklingen. En välmående stad är beroende av en välmående landsbygd, och tvärtom. Den kommunala översiktsplanen är därför ett viktigt verktyg för hela kommunen.

Översiktsplaner tenderar att handla om tätorterna – staden och de större samhällena i kommunen där exploateringsstrycket finns. Landsbygden förblir ofta en passiv landmassa för bevarande av det som en gång levde. Men så ska det ju inte behöva vara, och vi föreslår att kommunernas översiktsplaner ska omfatta planering av landsbygden likväl som tätorter.

Jordbruksmark och planering

Den svenska jordbruksmarken är i vissa områden utsatt för ett hårt exploateringsstryck. Areella näringar tas ofta för självklara på landsbygden men de glöms lika ofta bort i den kommunala planeringen och ses inte som en möjlighet till landsbygdsutveckling. Möjlighet att fortsätta bruka marken är viktigt för landsbygdens fortlevnad, men det behöver inte alltid göras på samma sätt som det alltid har gjorts.

Åkermark asfalteras och vägar, hus, gator och parkeringsytor växer fram. Men det blir också det enda som växer på den asfalterade ytan. Bebyggd åkermark kan aldrig återställas, det är därför viktigt att i översiktsplanen prioritera och styra bebyggelseutvecklingen så att framtida produktionsmark för råvaror och energi inte går förlorad. Miljöpartiet har i flera tidigare motioner föreslagit skydd av åkermark.

Externa handelscentrum växer fortfarande upp i Sverige, ofta på åkermark. Det minskar ofta landsbygdens möjligheter genom att det blir ännu svårare att bibehålla en handel i kringkommunerna om ett handels- eller köpcentrum växer upp och därmed ”stjäl” en stor del av ett kundunderlag från många orter.

Ofta ser man inte den effekten från ett övergripande håll utan snarare ser man bara möjligheter i fråga om hur många arbetstillfällen ett köpcentrum kommer att skapa.

Fel! Okänt namn på

Man ser inte heller fördelen av jordbruksmark, vilket ofta är fallet då man gärna placerar köpcentrum och handelsområden på platt åkermark, vilket ger många parkeringsplatser på ett enkelt sätt. Det är också så att köpcentrum bygger sin existens på att människor har tillgång till bil, då det sällan planeras eller byggs ut kollektivtrafik före, men kanske i efterhand då man byggt upp själva handelsområdet.

Eftersom kommuner oftast konkurrerar om samma kunder, påverkar en etablering av stora köpcentrum ofta flera kommuners möjligheter till handel. Siffror visar att mellan 1993 och 2004 minskade antalet dagligvarubutiker med 30 procent. Den bakomliggande orsaken var utbyggnaden av externa köpcentrum, stormarknader, som slog ut lokala boendenära butiker.

Jag anser att en ny lagstiftning behöver komma till som ska föreskriva obligatorisk samordning mellan närliggande kommuner vid planering av externhandel.

Stockholm den 3 oktober 2013

Tina Ehn (MP)